

Venecije nisu mogli ostati u svojoj službi dulje nego li je zakon određivao, a i to je bilo prema važnosti grada kojim su upravljali i njegovoj udaljenosti od Laguna. U Zadru je trajanje te službe iznosilo dvadeset i četiri, a u Splitu trideset i dva mjeseca. Razumije se samo po sebi, da dotičnik nije morao ostati baš toliko vremena na svome mjestu. Ako je državni razlog zahtijevao, Republika je opozivala te svoje pouzdanike mnogo prije, kao što je godine 1583. bio slučaj u gradu Splitu, kamo je već u rujnu prispio zamjenik knezu Juliju Bragadinu, koji je tek u svibnju bio preuzeo upravu grada.

Gradski je knez bio zastupnik Republike u svim granama uprave, a također i sudac, to u građanskim to u kaznenim stvarima. Vlast mu je doduše bila zakonom omeđena, te se je moglo protiv njegove presude prizvati u Mletke; ali u ono doba ne bi se lako bio odlučio svaki podanik Lava sv. Marka na taj korak. Kako su u jednom dijelu hrvatskih zemalja ljudi govorili: »Bog je visoko, a car daleko«, — tako se je i na hrvatskoj obali Jadrana moglo reći: »Bog je visoko, a svijetli dužde daleko!« Obzirom na to, može se vjerovati, da je u našim primorskim gradovima mletački knez bio gospodar života i smrti povjerenih mu podanika sv. Marka.

Mudra Republika, iako je dozvoljavala toliku moć tim gradskim knezovima nad svojim podanicima, pobrinula se je također, kako se oni ne će uplitati u prihode državne blagajne. Knezu je bilo prosto da se, što no riječ, potkoži, ali nikako na štetu Republike. Za odmjerivanje i utjeravanje raznih carina i poreza imala je država u svakom gradu svoga pouzdanika, koji se zvao »camerlengo«, komornik. U svojoj je službi camerlengo bio sasvim nezavisan od kneza, kojemu je on na određene rokove isplaćivao beriva. Splitski je knez primao u ime beriva šest stotina dukata u tromjesečnim obrocima, iz gradskih prihoda. Ali od toga je imao da plaća svoga tajnika, ili, kako ga se onda zvalo, kancelara, pa ostalo uredsko osoblje, i još k tomu da uzdržava petero služinčadi i četiri konja. Razumijeva se po sebi, makar je u ono doba bila besprimjerno veća jeftinoća nego li ikad, da je knezu šest stotina dukata jedva moglo doteći za sve izdatke i za vlastito uzdržavanje. Ali, premda Republiku nije za to boljela glava, knezovi su si već znali, u svome djelokrugu, pomoći!

Kancelar gradskoga kneza mogao je biti samo rođeni